

NACIONALINĖ TEISĖS ŽINIŲ OLIMPIADA 2023

Konstitucinė teisė

Mokomoji medžiaga Nacionalinės teisės žinių olimpiados dalyviams

Mykolas Romeris
universitetas

Konstitucinės teisės ištakos (1)

Ar prisimenate iš istorijos pamokų, kada buvo priimti Lietuvos statutai? 1529, 1566, 1588 metais. Būtent šiuose aktuose, įtvirtinusiųse Lietuvos valstybingumo idėją, slypi mūsų valstybės konstitucinės teisės ištakos!

Ar žinote, kad 1791 m. gegužės 3 d. priimta Lenkijos-Lietuvos Konstitucija buvo pirmas Europoje ir antras pasaulyje tokio pobūdžio rašytinis dokumentas? Pirmąja visame pasaulyje priimta Konstitucija yra laikoma 1787 m. JAV Konstitucija. Ji galioja iki šiol!

Konstitucinės teisės ištakos (2)

Svarbiausias XX a. pradžioje atstatytosios Lietuvos valstybės aktas - 1918 m. vasario 16 d. Lietuvos tarybos [nutarimas](#).

Ne veltui vasario 16-ąją nevyksta pamokos!

Ar pamenate, kiek konstitucijų buvo priimta tarpukario Lietuvoje?
Net šešios!

1918, 1919, 1920, 1922, 1928, 1938 metais. Tačiau ne visos vadinosi „Konstitucijomis“ ir tik 1922 m., 1928 m. bei 1938 m. Konstitucijos buvo nuolatinės.

Mykolas Romeris
universitetas

Konstitucinės teisės ištakos (3)

1990 m. kovo 11 d. buvo priimtas tolesnę valstybės raidą lėmęs aktas – [Aktas](#) dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo.

Tai dar viena diena, kai švenčiame mūsų valstybės nepriklausomybę!

Kada ir koku būdu buvo priimta šiuo metu galiojanti [Konstitucija](#)?

Dabartinė [Konstitucija](#) buvo priimta lietuvių Tautos 1992 m. spalio 25 d. referendumu.

Mykolas Romeris
universitetas

Kuo ypatinga yra Konstitucija ir kokia jos svarba?

* Konstitucija išreiškia mūsų kaip tautos valią būti nepriklausoma demokratine valstybe, siekiančia išsaugoti garbingą istoriją, unikalią kultūrą, kalbą ir papročius;

* Konstitucija yra svarbiausias, aukščiausių teisinę galią turintis šalies įstatymas, ji priima ir keičiama ypatinga tvarka;

* Konstitucijoje yra įtvirtintos pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės, nurodytos institucijos, įgyvendinančios valstybės valdžią;

* Konstitucijoje apibrėžtas santykis tarp trijų valstybės valdžių: įstatymų leidžiamosios, vykdomosios ir teisminės. Joje nustatyta, kad šios valstybės valdžios yra savarankiškos ir veikia nepriklausomai viena nuo kitos, tačiau privalo bendradarbiauti.

Kokios pagrindinės žmogaus teisės ir laisvės nurodomos 1992 m. Konstitucijoje?

Konstitucijos 18 str. skelbia, kad žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės!

Konstitucijoje įtvirtintos tokios teisės kaip:

- * teisė į gyvybę, laisvę, asmens neliečiamumą;
- * nuosavybės, buto, privataus gyvenimo neliečiamumas;
- * informacijos laisvė, minties, tikėjimo, sąžinės laisvės.

Konstitucijoje nustatyti šeimos, auklėjimo, ugdymo pagrindai, įtvirtinama asmens teisė į mokslą, kultūrą, mokslo ir tyrinėjimų bei dėstymo laisvė.

Mykolas Romeris
universitetas

Ar žinote, kad valstybės valdžia įgyvendinama remiantis valdžių padalijimo principu?

Šis principas reiškia, kad įstatymų leidžiamoji, vykdomoji ir teisminė valdžios turi būti atskirtos, kad kiekviena iš jų įgyvendina tik jai priskirtus įgaliojimus.

Pagalvokite, kodėl tai taip svarbu demokratinėje valstybėje?

Įstatymų leidžiamoji valdžia - Seimas;

Įstatymų vykdomoji valdžia - Respublikos Prezidentas ir Vyriausybė;

Teisminė valdžia – teismai.

Mykolas Romeris
universitetas

ĮSTATYMŲ LEIDŽIAMOJI VALDŽIA

Kaip manote, kaip atsiranda įstatymai?

Juos priima Seimas – įstatymų leidžiamoji institucija, turinti išskirtinę teisę leisti įstatymus. Seimą sudaro Tautos atstovai – 141 Seimo narys, kuriuos renka visi pilnamečiai Lietuvos piliečiai tiesioginių rinkimų būdu slaptu balsavimu. Tautos atstovai, priimdami įstatymus, išreiškia Tautos valią.

Ar baigę mokyklą galėsite tapti Seimo nariu? Teks kelerius metus palaukti! Konstitucija nustato, kad Seimo nariu gali būti renkamas Lietuvos pilietis, kuris rinkimų dieną yra ne jaunesnis nei *21 metų* ir nuolat gyvena Lietuvoje.

Mykolas Romeris
universitetas

ĮSTATYMŲ VYKDOMOJI VALDŽIA

Įstatymų vykdomąją valdžią įgyvendina Prezidentas ir Vyriausybė.

Prezidentą renkame 5 metams tiesioginiais rinkimais, slaptu balsavimu.

Norint tapti prezidentu, reikalinga:

- būti Lietuvos piliečiu pagal kilmę;
- ne mažiau kaip 3 pastaruosius metus gyventi Lietuvoje;
- iki rinkimų dienos būti ne jaunesniu kaip 40 metų;
- turėti teisę būti renkamu Seimo nariu.

Prezidentas yra valstybės vadovas ir vyriausiasis ginkluotųjų pajėgų vadas.

Vyriausybę sudaro Ministras Pirmininkas ir ministrai, kuriuos skiria ir atleidžia Respublikos Prezidentas. Vyriausybė tvarko visus valstybės reikalus ir įgyvendina Seimo priimtus įstatymus.

TEISMINĖ VALDŽIA

Teismuose visi galime ginti savo pažeistas teises! Tai mums garantuoja Konstitucija. Ar žinote kokie teismai veikia Lietuvoje?

- Konstitucinis Teismas, kuris sprendžia, ar įstatymai neprieštarauja Konstitucijai, o Respublikos Prezidento ir Vyriausybės aktai – neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams;
- Bendrosios kompetencijos teismai, kurie nagrinėja civilines ir baudžiamąsias bylas (Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, Lietuvos apeliacinis teismas, apygardų teismai ir apylinkių teismai);
- Specializuoti administraciniai teismai (Vilniaus ir regionų apygardų administraciniai teismai ir Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas).

Mykolas Romeris
universitetas

Ar žinote, kokią galimybę asmenims suteikė prieš keletą metų priimta Lietuvos Respublikos Konstitucijos pataisa?

Papildžius Konstitucijos 106 straipsnį, nuo 2019m. rugsėjo 1 d. kiekvienas asmuo turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą tiesiogiai ir pateikti individualų konstitucinį skundą, kuriame gali ginčyti Seimo, Vyriausybės ar Respublikos Prezidento teisės aktų atitikimą Konstitucijai.

Tai yra svarbi papildoma žmogaus teisių apsaugos garantija.

Mykolas Romeris
universitetas

Pagrindinis šaltinis:

1992 m. Lietuvos Respublikos
Konstitucija.

Papildomi šaltiniai:

Gudavičius, E. Lietuvos istorija. Nuo seniausių laikų iki 1569 m. Vilnius, 1999, p. 416-424.

Lietuvos valstybės konstitucijos (sud. Valančius, K.). Vilnius, 1989, p. 3-6.

Lietuvos konstitucinė teisė.

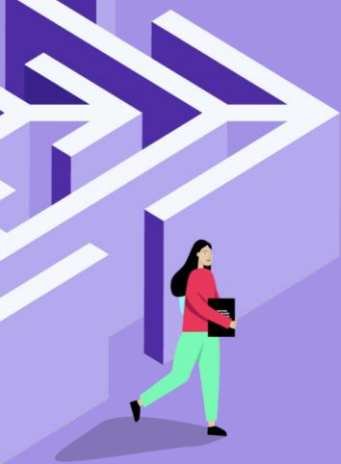
Vadovėlis. Trečioji laida. Vilnius, 2022.

Šaltiniai pasirengimui

Mykolas Romeris
universitetas

NACIONALINĖ TEISĖS ŽINIŲ OLIMPIADA

Mykolo Romerio
universitetas

